

rat ---», B. de Maldà (*Excursions*, p. 44).

Prorrogar [1460], ll. *prorogare* '(fer) concedir un prolongament de poders', 'prolongar', 'diferir, ajornar': «sentenciada / per a penjar, / féu-se empenyar / a un bergant: / articulant / de son prenyat, / fou prorrogat / l'executar», JRoig (*Spill*, 3445) [DTO 1647]; *prorrogació* [Lacav.], ll. *prorogatio*; modernament reemplaçat pel deriv. cat. *pròrroga* [Belv.]; *prorrogable* [Lab.], *prorrogativa*

Subrogar [S. xv, *Fur de Val*, *DAg*]. «*Sýndich surrogat*, y posat en lloc de altre, per infirmitat o mort, ha de ser admès», títol d'un cap. en *Pràctica de Corts* de L. d. Peguera, a. 1632, p. 55, n° 13 Pres del llatí *subrogare* 'elegir algú per substituir algú altre'; *subrogació* i *subrogatori* [Lab.]; *subrogat*

Rogecler, V. *realgar* *Rogegar*, *rogenc*, *rogent*, *roger*, *rogeresques*, *rogeret*, *rogeró*, *rogosa*, *roget*, *rogeta*, *rogetó*, *rogic*, V. *roig* *Rogicler*, V. *realgar* (és errònia, i ben infundada, la insistència del prof. Colon *Roginós*, *rogisc*, *rogiu*, V. *roig* *Rogle*, *rogló*, V. *roda Roi*, V. *roig* i *rai* i *Roi*, V. *ruina Roi*, *roiar*, V. *roll Roido* castellanisme val. per RUIDO (DCEC/DECH)

ROIG, del ll. vg *RUJU*, ll. clàssic *RŪBĒUS* 'rogenc, roig' (no vermell). □ 1ª doc.: orígens.

Del seu ús en el S. XII i en el sentit de 'roig, rogenc', de cap manera 'vermell', ja n'estem segurs, gràcies als casos, freqüents en la documentació d'aquest temps, en què *roig* apareix com a malnom o sobrenom de persona: uns malfactors «tolgren a'N A. roç una tona» a Hostafrancs de Segarrà, segons un doc. del S. XII (PPujol, *DocVgUrg*, 6 19), un Guillem *roç* signa un doc andorrà de 1176 (Valls T., *Priv i Ordin*, 399). En català antic molt rarament es troba en el sentit de 'vermell', generalment és 'rogenc, roig' com en llatí encara que no és rar que s'estengui fins a la rojor del rubor, que naturalment no és vermell, sinó un roig rosadenc.

La major part dels testimonis literaris que cita *AlcM* posant-los a tort en l'acc. 'vermell' —exceptuem-ne sols l'estil no sempre gaire pur de Teodor Llorente i una senil obra de Pons i Mass. (*Com anàvem dient*)— han d'anar en realitat a l'acc. § 1, o sigui 'roig, rogenc'. El planeta Mars no és de color vermell sinó dèbilment rogenc (*Curial*), el color de la vergonya en les galtes no és el de la sang sinó un rosadenc més o menys pujat, més o menys suau; «la cara *roja* i el barretinot ficat» (Massó i Torrents) és la d'un pagès enrogit per les soleiades, de cap manera «*rouge*», «*rojo*»; que Tomàs Aguiló manlevés el 1850 el sentit «*rosso*» que els polítics madrilenys donaven a *rojo* no val, és clar, com a testimoni de llengua catalana; els obreristes exaltats del darrer quart del S. XIX i primers del present es deien *vermells* (el meu pare i jo, que he parlat amb les víctimes de Montjuic quan era noi i adolescent, en som testimonis, i així ho deia encara Teresa Claramunt c. 1920, i Joan Casanovas exiliat a la Florida, el 1930), i el dir-ne *rojós* és una innovació dels comunistes d'obediència moscovita i dels seus col·laboradors Franco i la púrria feixista tota, o dels quintacolumnistes de

1936-39. . i de després

No manca algun cas antic escadusser del color que en direm sanguini: «--- a Jesucrist, diens: —Per què és *roç* lo teu vestiment, e ls teus vestimens són axí con calcadors ['trepitjadors'] de truy? --- És dit que l Se<n>yor se vestí vestimens - so és lo seu cors - *rog*, so és per sanc ensangonat ---», *VidesR*, 114r1 (n. 13). Però això és enterament excepcional en aquesta llarga font de la nostra llengua a la fi del S. XIII, i en general en català antic.

P. ex. en les *VidesR* (117r2, n. 11, PB): «Sent Bernat --- abat visc en Bergu<n>ya --- la sua mare --- quant fo pre<n>ys de St. Bernat ela vesec, en visió, que portava en son ventre un cadell blanc, en lo dós *roç*, qui layrava ---» traduint «totum in dorso subbrufum» (p. 528) vol dir 'rogenc'. «(Judes) Escarioth fo apellats / e er' infant asats gaylarts / blancs i pics era l'infant forts, / son cors e ls cabeyls avja *rojcs*, / la un huyl fort negre avia / e l'altre cuaix bru lo tenia: / crey que qui à d'aquels senyals / no serà masa fi ne lyals», «un sarraý negre / vormellós ['ple de mocs'] fo asetiari / sus a sa taula, que mençàs / e que Titus acompanyàs; / can veé l sarraý catiu / pus *rog* tornà que nuyl caliu / tant fo despagat e feló / --- / Sí que Titus, ab lo fastic, / fo escalfat, e puys guarit», *Lleg Rim de Sevilla*, vv. 75, 892. *La Mar Roja* no cal dir que ha portat sempre aquest nom, perquè és de color una mica rogenc, i així figura *Mar Roja* en Reixac (*Questa*, 51 21), en Is de Villena, Verdagner (i alguna altra cita d'*AlcM*); «era --- jove de pocs dies, los cabells *rojcs* ---», «Yo no pusc creure que l art que yo he d'escriure die bastant a metre en scrit pròpiament la seguent matèria, ne los meus dits sàpien governar la mia ploma, qui torna *roja* e vergonyosa en la mia mà, quant començ a pensar que a mi cové scriure --- la alegria que la Guelfa hac ---», *Curial*, I, 38; II, 70 (=NCL II, 176 12).

Convé fer constar que els escr. valencians de cap manera no se n'aparten El sol no és de color de sang sinó roig: «la casa plena de foc clar, no pudent --- mas clar axí com lo sol, e no n'exia fum negre, axí com de lenya, no, mas tot blanc --- e per ço lo sol se mostrà *royg*; e les llengües de foc significaven ---», StVicentF (*Serm* I, 146 3); JRoig diu *vermell* quan vol dir 'vermell' i el distingeix explícitament de *roig*, en context absolutament explícit: «imposà nom / Adam a l'hom, / Eva a la dona: / Adam camp sona / vermell o *roig*, / Eva, mal goig, / maldició, / perdició / --- / plor, se interpreta» (*Spill*, 10354, a LLOR en cito un altre passatge no menys clar, v. 425), planyent-se de l'envelliment de la seva vista «l'ull dret tinc *roig*, ni m veig ni m'oig» (v. 16210, cf. Chabàs, p. 340). Una persona té el «pèl *roig*» en *Decam* VI, § 10, 371.5f. (el pèl o cabell no pot ser 'vermell' però sí roig o rogenc).

«La Princesa--- tota *roja* de malenconia que tenia--- —Senyora [salta amatent Plaerdemavida], tostemps he vist que com lo cel sta *roig*, senyal és de tempesta» —és clar que el cel no és mai de color de sang sinó que *Cel rogent*, *pluja o vent!*—, «Dix l'Emperador ---